

IV. ZÁVĚR

Psychologické profilování pachatele patří mezi moderní metody vyšetřování závažných trestných činů. Od předchozího intuitivního přístupu k odhadu pachatelovy osobnosti se liší především tím, že se opírá o empirické i teoretické studie a odehrává se v rámci standardizovaných postupů.

Jádrem oblasti psychologického profilování pachatele je vytvoření profilu neznámého pachatele na základě analýzy scény deliktu. Jedná se o proces velmi časově a informačně náročný, který nemá nic společného s představou tvůrců populární literatury a filmů o jasnozřivém psychologovi, který při prvním pohledu na mrtvolu přesně popíše osobnost jejího vraha.

Ne každý trestný čin poskytuje dostatečný důkazní materiál k sestavení psychologického profilu pachatele a k psychologickému profilování jsou vhodné jen ty druhy deliktů, v nichž se co možná nejvíce odráží pachatelova osobnost.

Je důležité zdůraznit, že psychologické profilování je pouze jedním z nástrojů v rámci vyšetřování. Odborník-analytik poskytuje vyšetřovatelům svou odbornou pomoc, není však tím, kdo případ sám řeší. Pokud by došlo k zanedbání ostatních vyšetřovacích metod, bylo by nemožné vyřešit případ pouze na základě psychologického profilu pachatele. Dále je nutné si uvědomit, že psychologické profilování je v podstatě metodou aplikované psychologie a stejně jako všechny společenskovední obory pracuje pouze s pravděpodobnostmi. Výpovědi o pachatelově osobnosti obsažené v psychologickém profilu by vyšetřovatelé neměli s ohledem na tuto skutečnost přijímat jako nezvratné pravdy.

Psychologické profilování není rozhodně žádným zázračným nástrojem, který dovede vyšetřovatele přímo k pachateli. Procento případů, v nichž psychologický profil vede přímo k identifikaci pachatele, je velmi nízké. Skutečným smyslem psychologického profilování však není odhalení konkrétního pachatele, ale zaměření vyšetřování správným směrem. Odborník-analytik svou prací odkrývá vyšetřovatelům nové pohledy na daný čin, poukazuje na možné motivy, zaměřuje pozornost na určitý typ podezřelých osob. Je-li psychologické profilování chápáno tímto správným způsobem, může být významnou pomocí při vyšetřování vhodných trestných činů.

Kromě výše zmíněného psychologického profilování v užším slova smyslu pod pojem psychologické profilování také např. tvorba psychologického profilu na základě analýzy textu, posuzování vážnosti hrozby, vypracování vhodné proaktivní či výslechové strategie. Tyto oblasti, ač nejsou tak mediálně známé, tvoří především v Evropě podstatnou část práce odborníků-analytiků.

Psychologické profilování pachatele ve všech jeho podobách je postupem vědecky podloženým a velice náročným. Dosud aktuální spor, zda se jedná o umění či vědu, zřejmě bude časem rozhodnut ve prospěch řešení, že se jedná o vědu, která však nevede k cíli bez určité dávky umění či intuice osoby, která ji aplikuje. Přestože je v současné době psychologické profilování významně podporováno existencí empirických databází již vyřešených případů i mnohými počítačovými programy, stále se potvrzuje, že osobní zkušenost a intuice odborníka-analytika je pro úspěšné sestavení psychologického profilu zcela nezbytná.

Psychologické profilování pachatele je stále mladým vyvíjejícím se oborem. V současné době dochází k jeho rozvoji především v zemi jeho původu, v USA a na evropském kontinentu v Anglii a Německu, kde

získává nové formy a podoby. Velmi úspěšně se rozvíjí spolupráce v rámci evropských zemí i celého světa, k čemuž dopomáhá zavedení databáze empirických údajů ViCLAS. Spolupráce s evropskými zeměmi, a především s Německem, snad v budoucnu přispěje k hlubšímu teoretickému zakotvení i praktickému užívání psychologického profilování v našich podmínkách.

Teorie, na níž je psychologické profilování založeno, podléhají stejně jako sociální realita změnám. Je proto nutné je stále ověřovat, vytvářet nové a nepřenášet automaticky teorie platné v jedné kultuře na jinou, aniž by došlo k jejich potvrzení.

V současné době jsou zřejmé ve vývoji psychologického profilování dva trendy – prvním je uvědomování si omezenosti možností tohoto postupu, druhým pak rozšiřování forem jeho užití. Tyto dva zdánlivě protichůdně směry vedou k významnému cíli, jímž je jasné vymezení oblasti vhodné pro aplikaci psychologického profilování, zbavení se nerealistických představ o jeho možnostech a v rámci jeho možností skutečných plně využít veškerý jeho potenciál.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BRZEK, A. Sexuologie pro právníky. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Vydavatelství Karolinum, 1997

CÍSAŘOVÁ, D., a kol. Trestní právo procesní. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, a.s., 2006

ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004

ČÍRTKOVÁ, L. Současné trendy v kriminalistické psychologii. Kriminalistika, 2007, č. 1, s. 9-19

DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. Lovec duší. 1. vydání. Frýdek-Místek: ALLPRESS s.r.o., 1997

FÜLLGRABE, U. Psychologische Täterprofile. Kriminalistik, 1993, č. 5, s. 297-305

GILLERNOVÁ, J., BOUKALOVÁ, H., a kol., Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2006

HAZELWOOD, R., DOUGLAS, J. The Lust Murderer. FBI Law Enforcement Bulletin, 1980, April, s. 18-22

HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. 1. vydání. Bundeskriminalamt Wiesbaden, 2000

HOFMANOVÁ, J. Trestný čin a možnosti jeho poznání. Kriminalistický sborník, 2004, č. 1, s. 47-51

HORN, A. Možnosti a hranice operativní analýzy případu, Kriminalistický sborník, 2004, č. 1, s. 52-56

KROLL, O., SCHWARTZ, U. Die kriminalistische Fallanalyse. Kriminalistik, 2001, č. 2, s. 143-146

MEYER, C. B. Das Täterprofil aus interdisziplinärer Sicht, unter besonderer Berücksichtigung des Strafprozessrechts. In Information und

Recht. Uspoř. Cottier, M., Rüetschi, D., Sahlfeld, K. Basel 2002, s. 135-172

NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. Kriminologie. 2. přepracované vydání. Praha: Aspi, 2004

PAVLOVSKÝ, P. Soudní psychiatrie pro právníky. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2001

PEAD, D. Psychologische Täterprofile. Kriminalistik, 1994, č. 5, s. 335-336

PINIZZOTTO, A.,J. Forensic Psychology: Criminal Personality Profiling. Journal of Police Science and Administration, 1984, č. 12, s. 32-40

PORTER, B. Mind Hunters. Psychology Today, 1983, č. 4, s. 44-45

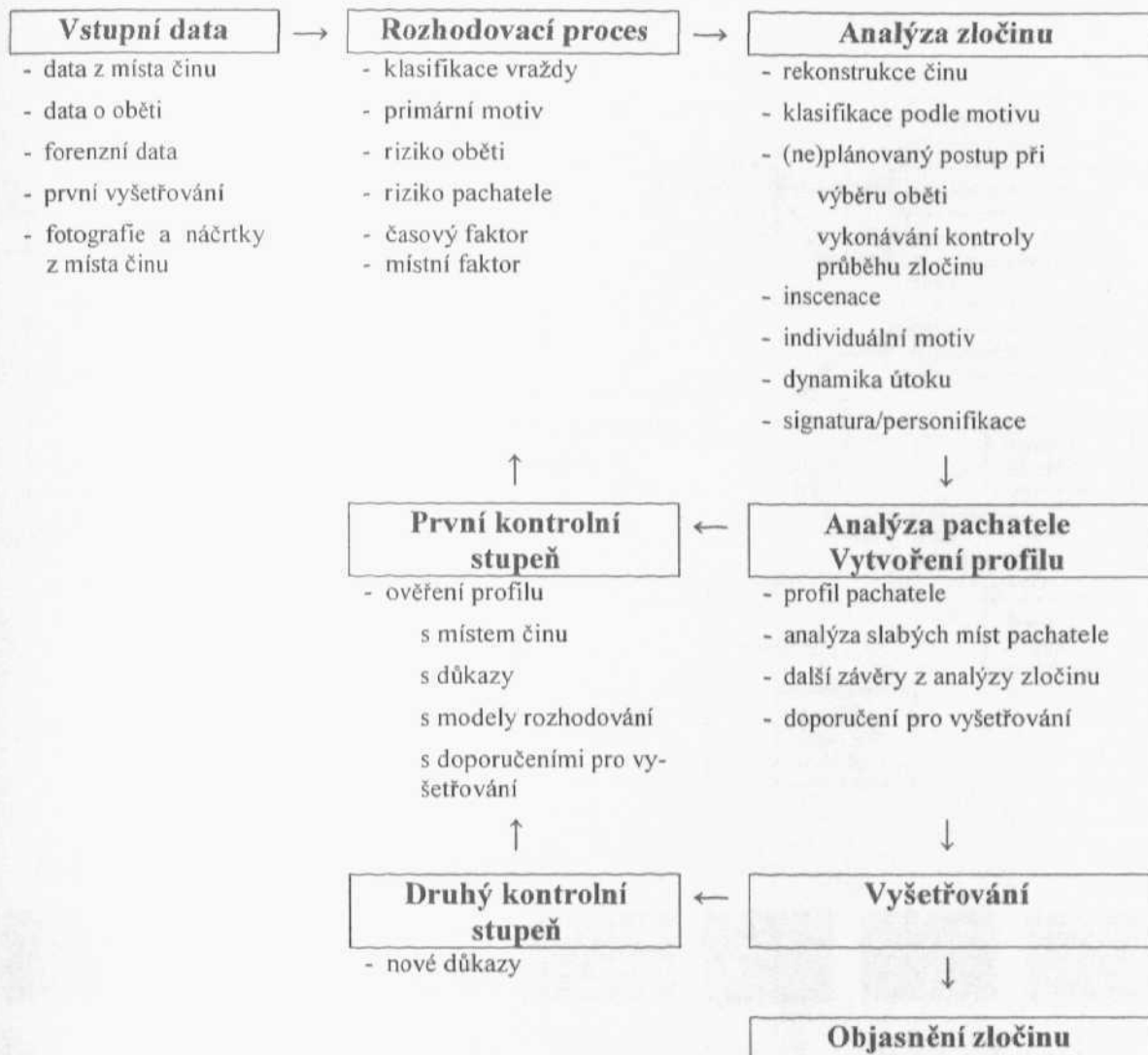
VALENTA, Z. Psychologické profilování u nás: ano či ne? Československá kriminalistika, 1992, č. 3, s. 262-265

PŘÍLOHY

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1. Průběh analýzy činu; schéma podle modelu FBI (podle HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. 1. vydání. Bundeskriminalamt Wiesbaden, 2000, s. 162)
- Tabulka č. 2. Klasifikace vražd podle počtu obětí, míst a událostí (podle HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. 1. vydání. Bundeskriminalamt Wiesbaden, 2000, s. 164)
- Tabulka č. 3. Mind Maps (podle KROLL, O., SCHWARTZ, U. Die kriminalistische Fallanalyse. Kriminalistik, 2001, č. 2, s. 145)
- Tabulka č. 4. Moderační tabulka (podle KROLL, O., SCHWARTZ, U. Die kriminalistische Fallanalyse. Kriminalistik, 2001, č. 2, s. 145)
- Tabulka č. 5. Charakteristika průběhu činu (podle HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. 1. vydání. Bundeskriminalamt Wiesbaden, 2000, s. 141)
- Tabulka č. 6. Charakteristika místa a průběhu činu (podle HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. 1. vydání. Bundeskriminalamt Wiesbaden, 2000, s. 141)
- Tabulka č. 7. Charakteristika osobnosti a životního stylu I (podle HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. 1. vydání. Bundeskriminalamt Wiesbaden, 2000, s. 142)
- Tabulka č. 8. Charakteristika osobnosti a životního stylu II (podle HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. 1. vydání. Bundeskriminalamt Wiesbaden, 2000, s. 142)

Tabulka č. 1. Průběh analýzy činu; schéma podle modelu FBI⁸⁵

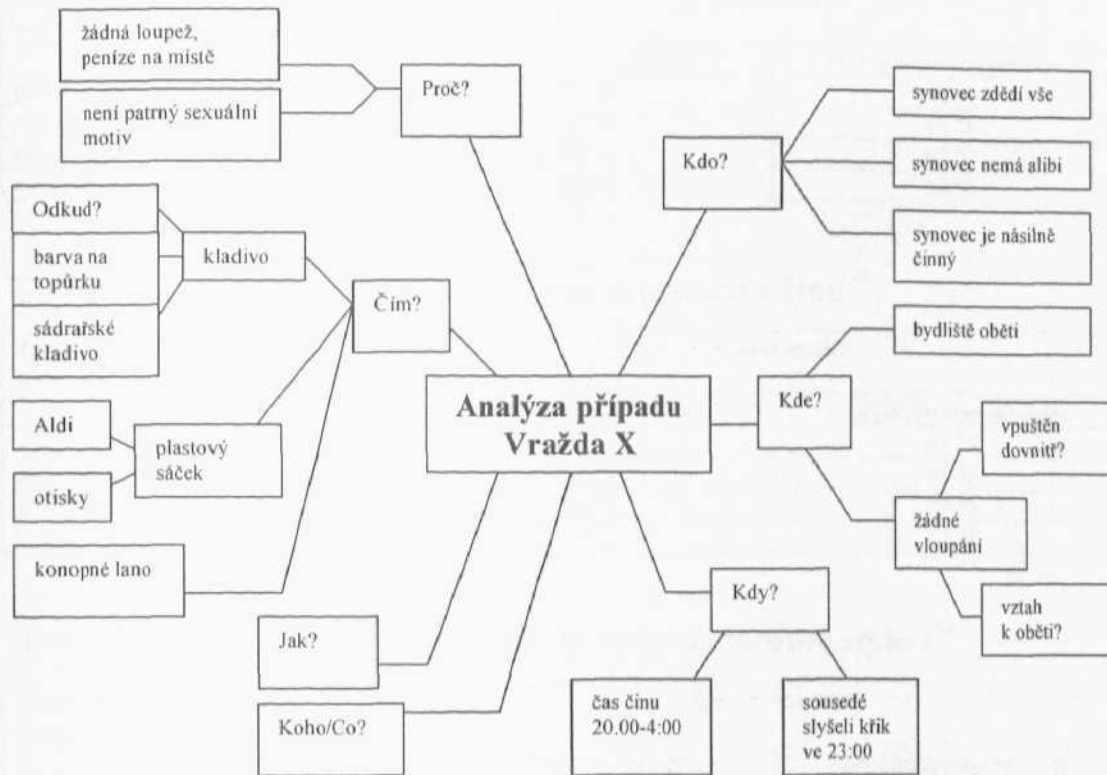
Tabulka č. 2. Klasifikace vražd podle počtu obětí, míst a událostí⁸⁶

	jednodu- chá	dvojnáso- bná	trojnásob- ná	masové vraždění	vraždění v amoku	sériová vražda
Počet obětí	1	2	1	4+	2+	3+
Počet událostí	1	1	1	1	1	3+
Počet míst	1	1	1	1	1	3+
Období ochladnutí	-	-	-	-	není	je

⁸⁵ HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. 1. vydání. Bundeskriminalamt Wiesbaden, 2000, s. 162.

⁸⁶ Tamtéž, s. 164.

Tabulka č. 3. Mind Maps⁸⁷

Tabulka č. 4. Moderační tabulka⁸⁸

Kdo?	Kde?	Kdy?	Koho? Co?	Jak?	Čím?	Proč?
synovec zdědí vše	bydliště oběti	čas 20:00 - 24:00			kladivo	žádná loupež
synovec - žádné alibi	stopy vloupání: 0	křik ve 23:00			igelitová taška z Aldi	žádný sexuální delikt
synovec = násilná činnost					konopné lano	
					barva na kladivu	

⁸⁷ KROLL, O., SCHWARTZ, U. Die kriminalistische Fallanalyse. Kriminalistik, 2001, č. 2, s. 145.

⁸⁸ KROLL, O., SCHWARTZ, U. Die kriminalistische Fallanalyse. Kriminalistik, 2001, č. 2, s. 145.

Tabulka č. 5. Charakteristika průběhu činu⁸⁹

Typický způsob chování organizovaného pachatele	Četnost znaků	
	<i>organizovaný pachatel</i>	<i>neorganizovaný pachatel</i>
plánuje čin	86 %	44 %
používá pouta a pod.	49 %	10 %
používá dopravní prostředek	85 %	62 %
sexuální chování na žijící oběti	64 %	24 %

Tabulka č. 6. Charakteristika místa a průběhu činu⁹⁰

Typický způsob chování neorganizovaného pachatele	Četnost znaků	
	<i>organizovaný pachatel</i>	<i>neorganizovaný pachatel</i>
zanechává zbraň na místě činu	19 %	69 %
aranžování těla oběti	22 %	55 %
sexuální chování na mrtvé oběti	34 %	74 %
depersonalizace oběti	8 %	32 %

Tabulka č. 7. Charakteristika osobnosti a životního stylu I⁹¹

Typická charakteristika organizovaného pachatele	Četnost znaků	
	<i>organizovaný pachatel</i>	<i>neorganizovaný pachatel</i>
kvalifikované zaměstnání	50 %	0 %
změna bydliště po činu	11 %	0 %
změna zaměstnání po činu	8 %	0 %
sleduje vyšetřování v médiích	51 %	24 %

Tabulka č. 8. Charakteristika osobnosti a životního stylu II⁹²

Typický způsob chování neorganizovaného pachatele	Četnost znaků	
	<i>organizovaný pachatel</i>	<i>neorganizovaný pachatel</i>
nepravidelné zaměstnání otce	12 %	45 %
sexuální poruchy	12 %	62 %
osamocený život	33 %	62 %
znalost oběti	14 %	47 %

⁸⁹ HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. 1. vydání. Bundeskriminalamt Wiesbaden, 2000, s. 141.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Tamtéž, s. 142.

⁹² Tamtéž.